

דרך מצותיך

עם ביאורי
הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ

מצוות קידוש השם

פרשת בהעלותך

תשפ"ה

לומדים יקרים,

השבוע אנו מפרסמים את הביאור על מצוות ברכת כהנים לפרשת נשא,
מתוך ספר 'דרך מצוותיך' לאדמו"ר הצמח צדק.
כרגיל, במקביל לשיעורים החדשים אנו מפרסמים חלק מביאור הרב לתורה
אור על פרשת השבוע.

תוכן העניינים

- 3.....פתיחה
- 5.....בחינת סובב כל עלמין המתלבשת בחכמה
- 8.....ייחוד חכמה ובינה
- 11.....מסירות נפש מושכת הארה חדשה
- 15.....גדולתה של מצוות קידוש השם

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת אחי האהוב ינון פליישמן, שנפל במלחמה

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת

מורנו ורבנו הגדול אשר מימיו אנו שותים

הרב עדין בן אברהם משה אבן ישראל (שטיינזלץ) זצ"ל

להקדשת החוברות לעילוי נשמת יקיריכם התקשרו: 052-886-8823

לקדש שמו יתברך (רצו), שנאמר: "ונקדשתי בתוך בני ישראל". "ועניין זאת המצווה אשר אנחנו מצווים לפרסם האמונה האמיתית בעולם, ושלא יפחד בהיזק שום מזיק, ואף על פי שבא עלינו מכריח לבקש ממנו לכפותנו שלא נשמע אליו אבל נמסור עצמנו למיתה, ולא נטעהו לחשוב שכפרנו אף על פי שליבותנו מאמינים בו יתעלה. וזאת היא מצוות קידוש השם המצווים בה בני ישראל" כו', עד כאן לשונו הרמב"ם בספר המצוות במצוות עשה סימן ט, יעויין שם.

פתיחה

שהוא נכנע למי שכופה אותו, ושבליבו הוא ימשיך להאמין במה שהוא האמין עד כה, אלא יש במצווה הזו גם אלמנט של הודעה. ההודעה הזו תופסת מקום כל כך חשוב במצווה הזו עד שהיא יכולה להביא את האדם לשאלה של חיים ומוות.

יש סיפור שמופיע בכמה נוסחאות, והנוסח העתיק ביותר הוא כנראה זה של ספר מקבים ד, שבו יש את הסיפור על חנה ושבעת בניה עם כל מיני הבדלים. בכל אופן, גם שם מדובר על העניין של העמדת פנים סביב קידוש השם. הרי לגבי כל מיני דברים אדם יכול באופן עקרוני לעשות מעשה שנראה כעבירה, אבל אין לו כוונה לכך. למשל, לגבי עבודה זרה ידוע שמבחינת שורש הדבר במקרא היא לא רק במעשה אלא גם בכוונתו של האדם, ולכן אם האדם איננו מתכוון למה שהוא אומר או עושה זו איננה עבודה זרה.

למעשה, זו השאלה של כל הסוגים של האנוסים מכל הדורות. האנוסים הללו לא עבדו עבודה זרה משום שמה שהם עשו לא היה עם כוונת הלב, ורובם הגדול לא האמינו בכל העניין הזה. לפני שנים היה פרופסור שנסע לפורטוגל וגילה שם כפר שלם של מראנוס, שהיו עדיין מוסתרים בין הגויים ולא היה להם מושג על קיומה של יהדות בגלוי, כלומר כל מה שהם ידעו זה שהיהדות היא סוג של סוד. אותו

כרגיל בכל המצוות, הסדר של הספר הוא שהצמח צדק מביא את המצווה עצמה, ולאחר מכן הוא לוקח קטע מספר המצוות לרמב"ם או מספר החינוך שמדבר על שורשי המצווה, ולאחר מכן הוא מסביר את העניין בכמה אופנים אחרים. בכל אופן, המצווה שנדבר עליה היום היא מפרשת אמור, והיא המצווה לקדש שמו יתברך (רצו), שנאמר: "ונקדשתי בתוך בני ישראל" (ויקרא כב, לב). ומצטט הצמח צדק את הרמב"ם: "ועניין זאת המצווה אשר אנחנו מצווים לפרסם האמונה האמיתית בעולם, ושלא יפחד בהיזק שום מזיק, ואף על פי שבא עלינו מכריח לבקש ממנו לכפותנו, כלומר גם אם יהיה מישהו שיכריח אותנו לעבור על האמונה ועל המצווה, הרי שאנו מצווים שלא נשמע אליו אבל נמסור עצמנו למיתה, ואפילו יותר מזה: ולא נטעהו לחשוב שכפרנו אף על פי שליבותנו מאמינים בו יתעלה. וזאת היא מצוות קידוש השם המצווים בה בני ישראל" כו', עד כאן לשונו של הרמב"ם בספר המצוות במצוות עשה סימן ט, יעויין שם.

יש כל מיני עבירות שעליהן אסור לעבור, אבל כאשר מדובר על מצוות קידוש השם, הרי שלא די בכך שהאדם יעמיד פנים

ואף על פי שהדברים מבוארים היטב ואין צריכים לטעם ושורש, כי הוא עצמו הוא העיקר למסור נפשו בה', שבשביל זה נברא האדם, אך אף על פי כן להבין ולהשכיל מעלת עילת המסירות נפש. יובן בהקדים מה שכתב האר"י ז"ל בשער נפילת אפיים פרק ד הלכה ו, שייחוד אבא ואמא אינו אלא על ידי העלאת מים נוקבין דמסירות נפש ממש, וייחוד זעיר ונוקבא הוא על ידי מעשה התורה ומצוות. והעניין, כי חכמה נקראת קודש, על שם התלבשות אור אין סוף שבתוכה, שהוא

על כל פנים, הנקודה כאן בהגדרה של מצוות קידוש השם היא שלא רק שאסור לעשות דבר מסוים, שזה יכול להיות עבירה בפני עצמה, אלא גם יש איסור שלא להירתע ולא להעמיד פנים, וקידוש השם נעשה על ידי זה שאדם מראה את זה ולא מסתתר מאחורי העמדת פנים.

ואף על פי שהדברים מבוארים היטב ואין צריכים לטעם ושורש, כי הוא עצמו הוא העיקר למסור נפשו בה', שבשביל זה נברא האדם. במקומות שונים מדובר על העניין של מצוות קידוש השם, ושם נכנסים לסוגים אחרים של התעמקות. במובן מסוים, מצוות קידוש השם מיוחדת בין היתר מצד מסירות הנפש עליה, משום שמסירות נפש על קדושת השם עומדת בסתירה למהות הרציונלית של האדם כאדם, שהרי כל הווייתנו הרציונלית מתחילה ונגמרת בעצם קיומנו. הקיום של האדם הוא נקודת היסוד של כל דיון, ולכן מסירות נפש בלתי רציונלית מעצם הגדרתה, שהרי היא אומרת שעליי למסור את המהות שלי לטובת מהות שהיא מעבר לי. זו בעצם מצווה ששוללת את עצם קיומו של המצִוֶה, היא לא עושה התאמה ושינוי של החיים אלא היא שוללת אותם.

פרופסור פרסם כל מיני תפילות שלהם שהוא תרגם מפורטוגזית ומספרדית, ויש שם תפילות וברכות מאוד מרגשות. הם בקושי זכרו עברית ולכן התפילות שלהם היו בשפות אחרות, אבל יש שם למשל תפילה לפני שהולכים לכנסייה, שהתמצית שלה היא ש-אמנם אני הולך לכנסייה ואני עומד להגיד ולעשות שם כל מיני דברים, אבל אני מבקש על זה סליחה'.

אגב, פגשתי פעם במשפחה קתולית, וראיתי שאצלם בבית כאשר הנערים יוצאים מהבית לבית הספר הם מנשקים את המזוזה. קמתי לבדוק אם באמת יש שם מזוזה, אבל לא מצאתי דבר, אז שאלתי את המשפחה מדוע הנערים עושים זאת; אז בעל הבית הסביר לי שיש להם מנהג כזה שלפני שיוצאים מהבית מנשקים את המזוזה. שאלתי אם יש משהו מאחורי העץ והיא ענתה לי שלא, ושזה משהו שהסבתא שלה הייתה עושה, ושהיא גם מדליקה נרות בערב שבת כמו סבתא שלה. זאת משפחה שהיא בוודאי קתולית למהדרין, ובכל זאת אפשר למצוא אצלם – כמו גם במקומות אחרים בעולם, שמשתמרת שם יהדות בצורה מאוד דלה.

המצוות עושות את הייחוד הזה, וכל אחת מהן עושה את הצירוף של הנשגב עם המציאות של העולם הזה. אלא שמעבר לסוג הזה של הייחוד, יש ייחוד אחר שהוא נקרא 'ייחוד אבא ואמא', כלומר ייחוד של חכמה ובינה. יש צד שזהו ייחוד תדיר ובלתי פוסק, אבל גם יש צד שזהו ייחוד חדש.

בשפה אחרת ובמילים אחרות, העניין של ייחוד אבא ואמא זה שהוא עושה צירוף חדש או ראייה חדשה של המציאות. בייחוד זעיר ונוקבא מדובר על דבר שיש לו מתכונת מסוימת קבועה, שבתוכה מביאים את הדבר לידי הגשמה בפועל בתוך עולם המעשה או הלימוד, אבל זוהי איינה יצירה של מודלים חדשים או פרדיגמות חדשות. הפעולה של ייחוד זעיר ונוקבא היא בתוך המסגרת הקיימת של המציאות. לעומת זאת, הייחוד של אבא ואמא הוא חדש, ואת אומרת שכביכול נוצרות תבניות חדשות שלא היו לפני כן בתוך המציאות. יש כביכול הבנה שכל מה שהיה עד עכשיו היה אופן אחד, אבל מעתה ואילך ייווצר אופן אחר או צורה חדשה של ההצטרפות של הדברים, של ההכרה בהם ושל הקשר ביניהם. אם כן, אדם יכול לגרום לייחוד אבא ואמא רק על ידי העלאת מים נוקבין, כלומר על ידי העלאת העולם מלמטה למעלה, ודבר זה בא מכוח מסירות נפש ממש.

בחינת סובב כל עלמין המתלבשת בחכמה

והעניין, כי חכמה נקראת קודש, על שם התלבשות אור אין סוף שבתוכה, שהוא

מצד אחד, מצוות קידוש השם היא בעצם מצוות הבסיס והמשמעות הבסיסית של קיומנו, זאת אומרת שאין כל הצדקה לקיום שלנו אלא בזה שהוא קידוש השם. הנקודה הזו קשורה למדרש שאומר שנתאוה הקב"ה "שיהא לו דירה בתחתונים" (תנחומא נשא, טז), מכיוון שיוצא שמשמעות קיומו של העולם היא במה שהוא עושה על מנת להצדיק את עצמו ואת גידולו, שהם כולם נוגעים לעניין של קידוש השם. במילים אחרות, העולם מצדיק את קיומו בכך שהוא מגיע לקידוש השם, כיוון שעל ידי זה הוא כביכול יוצר לקב"ה דירה בתחתונים. כאמור, מהצד הזה מצוות קידוש השם היא המצווה הבסיסית ביותר, לא משום שעל האדם לעשות אותה בכל יום, אלא משום שאפשר לומר שכל שאר המצוות הן רק צדדים או אופנים של עשיית וקיום המצווה הזו.

אך אף על פי כן להבין ולהשכיל מעלת עילת המסירות נפש. כדי להבין מה עניינה של מסירות הנפש כמהות של מצווה כל כך מיוחדת וכל כך גבוהה ממצוות אחרות. יובן בהקדים מה שכתב האר"י ז"ל בשער נפילת אפיים פרק ד הלכה ו, שייחוד אבא ואמא אינו אלא על ידי העלאת מים נוקבין דמסירות נפש ממש, וייחוד זעיר ונוקבא הוא על ידי מעשה התורה ומצוות. התורה והמצוות עושים בעולמות עליונים ייחוד זעיר ונוקבא, שבלשון של 'לשם ייחוד' זה נקרא 'ייחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה', כלומר: ייחוד של המהות האלוקית הנעלמת והטרנסנדנטית עם המהות של קיום העולם. גם התורה וגם

מובדל מכל השתלשלות העולמות. כי מה שאמרו רבותינו ז"ל, "כשם שהנשמה ממלא את הגוף, כך הקב"ה ממלא את כל העולם", בחינה זו שממלא את העולם בבחינת התחלקות ההארה בגן עדן העליון כך ובתחתון כך, כמו שחיות הנפש בגוף מתחלק בראש יותר ובידיים בפחות וברגליים בפחות יותר כו'. כי זהו באמת רק הארה דהארה לבד מעצמותו יתברך, אבל עצמותו יתברך ואפילו אורו וזיוו יתברך, הוא מובדל מכל הנמצאים ונשגב ומרומם למעלה מהשגתם, וקטן וגדול שווה הוא. אלא נקרא טובב כל עלמין, והוא כדמיון זיו השמש בעודו במקורו, שהוא עצם פשוט ואינו בערך הגוונים השונים שיהיו נראים בהארתו על פי חילופי הכלים מכלים שונים בחלונות שיאיר בהם כו'. ולכן נקרא קודש, לשון הבדלה. וזה שכתוב: "כי עימך מקור חיים", שבחינת מקור חיים דנמצאים שהוא הארה דהארה המתלבשת בבחינת ממלא

משתי נקודות ראייה שונות. מכל מקום, זהו הצד שהקב"ה ממלא את העולם – בחינה זו היא שהוא ממלא את העולם, בבחינת התחלקות ההארה. יש אופן שבו הקב"ה ממלא ומחיה את העולם בתוכו, והוא נותן לו משמעות וקיום מתוכו. באיזה אופן? שבגן עדן העליון כך, יש הארה אחת, ובגן עדן התחתון כך, ובמקום אחר יש הארה אחרת – כמו שחיות הנפש בגוף מתחלק. כאמור לעיל הנשמה ממלאת את הגוף, וזאת אומרת שהנפש שהיא כוח החיות נמצאת באופן מסוים בכל הגוף כולו שהרי היא מחייה את הגוף כולו. אלא שמבחינת התגלות ההארה ברור שיש חלקים שיש להם חיות בדרגה גבוהה יותר, ובהם החיות מתגלה באופן שלם ונעלה יותר, אבל יש חלקים שבהם התגלות החיות היא נמוכה יותר.

למשל, בראש יש יותר חיות, ובידיים בפחות, וברגליים בפחות יותר כו', עד שמגיעים בסופו של דבר לציפורן שברגל או לשיער שבראש, שאמנם גם הם מקבלים חיות מן הנשמה, אבל יש להם

מובדל מכל השתלשלות העולמות. בלשון הקבלה מחלקים בין מדרגת הקודש – שהיא ספירת החכמה, לבין מדרגת הקדוש – שהיא ספירת התפארת. הקדוש מקבל מן הקודש, במובן זה שהקדוש הוא זה שיש בו התגלות של הקודש, אבל הקודש הוא תמצית של מהות מופשטת שהיא ביסודה, שבאה לאחר מכן לידי גילוי. אם כן, החכמה היא ההוויה המקודשת, והיא נקראת כך מפני שיש בתוכה התלבשות אור אין סוף, שהוא המובדל. כידוע, כל העניין של השורש של הקדושה הוא של דבר שהוא נבדל ושונה במהות, ולכן עניינה של החכמה הוא הקודש.

ואיך אומרים שיש דבר שהוא מובדל מכל המציאות? כי מה שאמרו רבותינו ז"ל, "כשם שהנשמה ממלא את הגוף, כך הקב"ה ממלא את כל העולם" (מדרש תהילים על פסוק 'ברכי נפשי'). אגב, בגמרא מופיע ניסוח הפוך, שהוא לכאורה יותר מעניין: "מה הקב"ה מלא כל העולם, אף נשמה מלאה את כל הגוף" (ברכות יא,). זה בעצם להגיד כמעט אותו דבר

מסוגלים להשיג, אבל זהו קצה גבול ההשגה של כל העולמות.

והוא כדמיון זיו השמש בעודו במקורו, שהוא עצם פשוט ואינו בערך הגוונים השונים שיהיו נראים בהארתו על פי חילופי הכלים מכלים שונים בחלונות שיאיר בהם כו'. אפשר לדבר על אור השמש בכמה אופנים: אפשר למשל לדבר על ההבדל בין אור השמש בעצמו לבין האופן שבו הוא מאיר בתוך חלון צבעוני, ועל ההבדל בין כשהוא מאיר בחלון כחול לחלון אדום. זה נכון שכשהוא עובר דרך חלון כחול הוא משנה את צבעו לכחול, וכן כשהוא עובר דרך חלון אדום, אבל כאשר חוזרים למקור האור הרי שכל ההבדלים הללו של בין אורכי הגל השונים הם חסרי משמעות, בנקודה הזו כל הדברים הללו הם שווים בתכלית. במדרגה הזו אי אפשר אפילו לדבר על אור באותה המשמעות שבה אנחנו משיגים אותו, מפני שאור כזה שאינני יכול להגדיר אותו באיזושהי הגדרה – הוא איננו אור לגביי. זאת אומרת שבעצם כאשר מדובר על המקור הראשון של האור אומרים שהוא איננו אור כזה שאפשר לקלוט אותו, שהרי אור שאפשר לקלוט אותו הוא איננו המקור הראשוני, אלא הוא הארה מן האור הראשוני שמאירה באופן כזה שהיא מתחלקת ועוברת לכלי הקליטה השונים. ולכן נקרא קודש, שהוא לשון הבדלה, משום שהקודש הוא הדבר האחר והשונה במהות. וזה שכתוב: "כי עימך מקור חיים" (תהילים לו, י), שבחינת מקור חיים דנמצאים, כלומר של כל הנמצאים, שהוא הארה דהארה המתלבשת בבחינת ממלא

חיות מסוימת שעומדת בניגוד למשל לחיות שמחייה את המוח שבראש. זאת אומרת שלמרות שכולם שייכים להתגלות הנפש בתוך הגוף, הרי שההארה שהיא מאירה בכל אחד מהחלקים היא שונה. באותו אופן, ההארה האלוקית מחייה את העולם כולו אלא שבכל עולם ובכל חלק יש אופי מיוחד והארה והתגלות מסוימים לפי יכולת הקיבול של אותו חלק.

כי זהו באמת רק הארה דהארה, לבד מעצמותו יתברך. כל חיות העולמות היא איננה הארה הישירה מהעצמות האלוקית, אלא זוהי הארה מתוך הארה וכן הלאה. אבל עצמותו יתברך, ולא רק עצמותו אלא אפילו אורו וזיוו יתברך הישיר, הוא מובדל מכל הנמצאים ונשגב ומרומם למעלה מהשגתם, וקטן וגדול שווה הוא שם. ההארה של אור ה', כלומר לא רק המאור בעצמו אלא גם האור הראשון והישיר שיוצא ממנו, זהו דבר שמתגלה במישרין ולכן כל העולמות אינם מסוגלים להשיג אותו. מעבר לכך, מבחינת המדרגה הזו הקטן והגדול נמצאים בדיוק באותה הדרגה. זאת אומרת שהחילוק בין קטן וגדול, בין חלק שיש בו חיות מלאה לחלק שיש בו חיות פחותה יותר הוא חילוק שנעשה חסר משמעות הן לגבי המאור בעצמו והן לגבי האור הישיר שיוצא ממנו. אלא הוא ואורו נקרא טובב כל עלמין, במובן זה שהוא נמצא מעבר לכל העולמות, והם אינם משיגים אותו בהשגה פנימית. הם יכולים אולי להגיע להכרה שמעל לכל הדברים שאנחנו מסוגלים להשיג יש מהות שאיננו

כל עלמין, כפי מזג כלי המקבלים, היא בחינת טפל וכלא חשיב אצלו יתברך. וזהו לשון 'עמך', כלומר דבר הטפל. והנה החכמה שהיא נקראת ראשית "מאין תמצא", והיא בבחינת ביטול, כשמכיר האמת איך שאין עוד מלבדו והוא מלמעלה מן השכל הגלוי, ולזאת יהיה בה התלבשות אור אין סוף.

ייחוד חכמה ובינה

והנה החכמה שהיא נקראת ראשית, היא המדרגה הראשונה וראשית המציאות, כמו הביטוי 'ראשית חכמה', וכן "והחכמה מאין תמצא" (איוב כח, יב), שמתפרש כמשפט חיווי: החכמה נמצאת ונובעת מתוך האין. והיא בבחינת ביטול, מדרגת החכמה בדרגתה הראשונה היא מבחינת הביטול, כשהאדם מכיר האמת איך שאין עוד מלבדו והוא מלמעלה מן השכל הגלוי, ולזאת יהיה בה התלבשות אור אין סוף. ההגדרה של בחינת החוכמה היא שזהו הכוח הראשון של המציאות, והחכמה היא גם הכוח של הביטול, במובן זה שהחכמה היא בעצם הקליטה הגמורה. החכמה משיגה את היות המציאות אין, ומשום כך היא יכולה להיות כלי להשראת הקדושה. כל דבר שיש לו מציאות וממשות משלו, שיש לו הגדרה משלו, איננו יכול להיות מקום להשראת הקדושה בשלמות – משום שהוא נמצא והוא כביכול מעכיר את העניין. מהו הכלי השלם ביותר להעביר אור? הכלי השלם ביותר הוא כזה שאין לו שום צבע משלו, שהוא שקוף לגמרי. אם יש לכלי איזשהו צבע משלו, אז הוא כבר מעוות ברמה כזאת או אחרת את האור שעובר דרכו. ממילא, הוא יכול אולי להיות רק מכשיר להעברת דברים. לדוגמה, יכול להיות שאני זקוק למשקפי

כל עלמין, כפי מזג כלי המקבלים. יש נקודה שהיא מקור החיים, שממנה נובעים כל החיים שבכל מציאות ומציאות, שממנה הקב"ה משפיע כוח של חיות לכל המציאות, ומהצד הזה היא הנפש של המציאות. אלא שהנפש הזו מחיה כל בריה לפי האופן והדרגה שלה, כלומר היא מחיה את האריה בצורה של אריה, את הנחש בצורה של נחש ואת האמבה בצורה של אמבה, מהבחינה הזו כל יצור מקבל מהות אחרת של חיות לפי עניינו.

המדרגה שממנה כל העולמות כולם לכל דרגותיהם – מתולעת שבגינה עד למלאך מיכאל - היא הבחינה של 'ממלא כל עלמין', אלא שהיא רק בבחינת 'עימך' מקור חיים. וההגדרה של 'עימך' היא בחינת טפל וכלא חשיב אצלו יתברך. וזהו לשון 'עמך', כלומר דבר הטפל. זאת אומרת שמקור החיים נמצא יחד איתך, ולכן הדגשת הלשון היא לא 'כי אתה מקור חיים', מכיוון שאי אפשר בכלל לדבר על העצמות האלוקית כמקור החיים, שהרי החיים בכל הגוונים ובכל הצורות שלהם יכולים לקבל רק מדרגה שניתנת לחלוקה, מדרגה שניתנת להתייחסות מפורטת: זה לעולם אחד וזה למציאות אחרת. לכן, לא רק החיים בפרטיהם אלא גם מקור החיים בראשיתו הוא רק בבחינת 'עימך' - טפל ובטל.

איזשהן הגדרות, ולכן גם לחכמה יש כל מיני הגדרות והגבלות.

כאמור, בתוך האדם החכמה היא הכוח הראשוני שקולט, הכוח הראשוני של הפרספציה המכיר את המהויות השונות וקולט אותן. פשוט שככל שהאפשרות של קליטה מתעוותת על ידי הנחות מוקדמות אז האדם קולט פחות. זאת אומרת שכושר הקליטה עומד ביחס ישר לטוטאליות של הקליטה, במובן זה שככל שהקליטה יותר טוטאלית כך תהיה לה השפעה גדולה יותר. לכן למשל יש את הפלא שיכולת הלימוד של תינוקות היא גדולה מאוד, משום שהיא בנויה על זה שלתינוקות יש המון ענווה. לתינוק אין מושג מוקדם מה הוא צריך לראות, וממילא הוא יכול לקלוט באופן שלם כל דבר שהוא רואה. לעומת זאת, כשאדם מבוגר רואה דבר כבר יש לו ידיעה מוקדמת מה בעצם הוא צריך לראות, ולכן אף על פי שהוא מטה אוזן או מסתכל ההנחות המוקדמות שלו מקלקלות את יכולת הקליטה שלו. ככל שהאדם נעשה יותר מבוגר הוא נעשה חכם יותר בעיני עצמו, וממילא הוא מאבד את הכושר לקלוט את ההווה לאמיתה, וכל מה שהוא מקבל זה רק איזשהן השתקפויות שלה. לפעמים יכול לקרות שהאדם גדול מאוד בעיני עצמו, עד שהוא מגיע למצב כזה שהוא לא רואה ולא שומע שום דבר אחר, משום שכל מה שהוא רואה זה מהרהורי ליבו, וכל מה שהוא שומע זה את מה שהוא אומר לעצמו. אם כן, היכולת של חכמה בכל מדרגה שלה היא יכולת הקליטה, שהיא מבוססת על יכולת של ביטול וענווה גמורה.

שמש, אבל אם אני רוצה לקבל את האור בטהרתו אני צריך למצוא משהו שהוא שקוף לחלוטין.

לעניינו, בחינת החכמה היא המדרגה שבה קיימת שקיפות שלמה, ומפני שהמדרגה הזו מכירה את האין של עצמה אז היא יכולה להיות כלי קיבול שלם. אלא שעוד לפני שמדברים על מקור האין של החכמה, יש גם ביטוי שקשור לעניין, אלא שהוא נראה יותר כביטוי של מוסר: "מה שעשת חכמה עטרה לראשה, עשת ענוה עקב לסוליתה" (ירושלמי שבת א,ג). הביטוי הזה מבוסס על שני פסוקים, שבפסוק אחד כתוב "ראשית חכמה יראת ה'" (תהילים קיא,י), ובפסוק אחר כתוב "עקב ענוה יראת ה'" (משלי כב,ד), וכך בעצם יוצא שמה שהוא העקב של הענווה הוא גם הראשית של החכמה. מהי בעצם ענווה? ענווה היא התבטלות גמורה. לעומת זאת, כל חכמה כדי שהיא תהיה חכמה פועלת, היא איננה יכולה להיות בהתבטלות גמורה. הנקודה הזו קשורה למה שמדובר במקום אחר, שהביטול הגמור הוא למעלה גם ממדרגת החכמה. כבר הבאתי את הדוגמה הזו כמה פעמים, שהחלק הרואה בעין הוא לא החלק הכחול או הירוק אלא דווקא החלק השחור. מדוע? משום שהוא בעצם חור בעין שדרכו פועל כוח הראייה, ולכן ברגע שיש שם איזשהו צבע – זו כבר עלולה להיות מחלה שצריך לטפל בה. האישון של העין שהוא מרכז הראייה צריך להיות שחור לגמרי ושלא תהיה לו שום הווה. אלא שמצד אחר, מכשיר של קליטה עדיין צריך להיות איזשהו מכשיר, צריכות להיות

מה שאין כן בינה, השגת הדבר באורך ורוחב והוא בחינת יש, ואין בה התגלות אור אין סוף כל כך, שהוא למעלה מהשגה. והחכמה מתייחדת עם הבינה, שנמשך ממנה גלוי אור אין סוף בהשגה על ידי שבילין ידיעין, כידוע בעניין ל"ב "ויאמר אלוקים" דמתפתחן ל"ב שבילים מאבא לאמא. ואז נמשך מהם מוחין חדשים לזעיר ונוקבא, שהם בחינת המידות חסד וגבורה, היינו הטעם וההשכלה למידות על פי ההשגה באור אין סוף כו'. ולזאת, בכדי שיהיה ייחוד דאבא ואמא, צריך להיות הארה חדשה בהחכמה,

איננה יכולה לקלוט את המציאות בכל השלמות שבה.

והחכמה מתייחדת עם הבינה, שנמשך ממנה גלוי אור אין סוף בהשגה על ידי שבילין ידיעין. יש שבילים ידועים שמהם נמשכים האורות הללו בהשגה. כידוע בעניין ל"ב, 32 פעמים שכתוב "ויאמר אלוקים" בבריאה, דמתפתחן ל"ב שבילים מאבא לאמא. הייחוד של החכמה ובינה נוצר על ידי ל"ב נתיבות החכמה, וכמו שלמשל לאחר מכן יש גם את חמישים שערי הבינה. בכל אופן, בין החכמה לבינה יש שלושים ושניים נתיבי חכמה, שהם למעשה השבילים שבהם החכמה מתייחדת ומתקשרת עם הבינה. כפי שנאמר, הבינה איננה יכולה ליצור השגות משלה, אלא היא יכולה לעבד הכרות שמגיעות אליה. היא יכולה לקלוט את ההכרות הללו ולהתייחס אליהן בצורה כזאת או אחרת, אבל החכמה היא זו שקולטת ומשיגה את ההוויות מהמציאות, בין אם המציאות הזו נמצאת בחוץ ובין אם היא נמצאת בפנים.

במילים אחרות, כדי שהשכל יפעל צריך שיהיה קשר בין החכמה והבינה, משום שהחכמה כשלעצמה קולטת אבל לא מבינה את עצמה, ואילו הבינה יכולה להבין אבל היא לא מסוגלת לקלוט דברים

מכיוון שהחכמה מכירה את האין ואת האפסות של מציאות עצמה, היא יכולה לקלוט. מה שאין כן בינה, הספירה שלאחר החכמה, שהיא בעצם הספירה של האינטלקט הפועל כמו שאנחנו מכירים אותו. הבינה היא השגת הדבר באורך ורוחב, והוא בחינת יש, וממילא אין בה התגלות אור אין סוף כל כך, שהוא למעלה מהשגה. בבינה נוצרת האנליזה, הניתוח של הדברים וההגדרות שלהם. כל הדברים הללו הם חשובים מבחינת השכל, אלא שברגע שמחילים איזשהן הגדרות ממילא אי אפשר לקלוט מהויות מושלמות, מפני שהמהות המושלמת איננה חייבת להיכנס באיזושהי הגדרה.

כאשר האדם למשל קולט חומר מבחוח, אז הוא מתחיל לנסות למיין ולסווג את הידיעות שלו, לחלק אותן ולבנות אותן בצורה כזאת או אחרת. הכוח של הבינה הוא גדול וחשוב מבחינת ההווה, אלא שגם כשהבינה היא בדרגה גבוהה שבגבוהה היא כבר איננה יכולה להשיג את העניין של התגלות אור אין סוף. זוהי ההגדרה וההגבלה של הבינה, וזהו דבר שאיננו נובע מהגבלת הבינה האנושית, אלא היא תלויה בהגדרתה כמידה וכתכונה שיש לה ממדים ופרמטרים מוגדרים. הבינה קובעת דברים, ולכן היא

יש רציונל חדש או מחשבה חדשה, וכאשר הם מגיעים לאחר מכן לחסד או לגבורה הם יוצרים אהבה ויראה חדשים, או גם כל מידה אחרת. זאת אומרת שהמידה הזו צריכה רציונל חדש, סוג חדש של מחשבה, כדי שהאדם יוכל לראות אותה באופן חדש. את העניין של המוחין הישנים אפשר לראות יפה גם בלי ללכת רחוק ולמעלה-מעלה, אלא גם קרוב יותר בתוך עולם האמוציות של בני האדם. למשל, לאדם יכול להיות מושג מסוים על הטוב, היפה, הנעים, המועיל וכן הלאה, והוא פוגש את המושג הזה בכל מיני חוויות שהוא עובר. אלא שבכל פעם שהוא עובר איזושהי חוויה, הוא חווה אותה דרך אותו סטראוטיפ, והוא איננו משתנה לו. מדוע? מפני שלא נולדו מוחין חדשים, לא נולדו תפיסות חדשות, וממילא הוא חוזר על אותם הדברים שוב ושוב. הכוונה כאן היא לא רק שהוא חוזר ואומר את אותם הדברים, שזהו עניין לעצמו, אלא הוא חוזר וחווה את אותן החוויות בעצמן, מפני שכשיש מח אחד שלא זוכה להתחדשות, אז גם החוויות שבאות מכוחו יכולות להיות אותן החוויות בעצמן. כדי שתהיה חוויה חדשה יש צורך בראייה חדשה, שהיא בעצם מה שקורה כאשר יש ייחוד של אבא ואמא, שכאמור אז נולדים מוחין חדשים שמחיים כל אחת מהמידות לפי ערכה.

מסירות נפש מושכת הארה חדשה

ולזאת, בכדי שיהיה ייחוד דאבא ואמא, כדי לצרף מחדש את החכמה והבינה, צריך להיות הארה חדשה בהחכמה. החכמה

מכח עצמה. לכן המבנה של המחשבה בכל שלב ושלב היא הייחוד התדיר של חכמה ובינה, שבו המושגים מגיעים מהחכמה אל הבינה ושם הם עוברים שוב ושוב ניתוח ובדיקה של הבינה. אם כן, זה הכוונה בכל שיש נתיבים שבהם החכמה מתגלה אל הבינה היא שיש קשרים שבאים לידי ביטוי בדרכים שונות ובאופנים שונים בין החכמה והבינה. אפשר לראות את אפס קצהו של התהליך הזה כאשר יש הכרות או השגות מסוגים שונים שעוברים אחר כך איזשהו ניתוח וחשיבה מסודרת. לפעמים ההכרות הללו עוברות בשלמותן, ולפעמים עובר רק משהו קטן או איזשהו מושג שהוא זה שלאחר מכן יוצר את המציאות או את המהות שהאדם מבין. זאת אומרת שהרבה פעמים האדם קולט דברים אבל הוא איננו יודע מה הוא קולט, וזה כמו אדם שרואה אבל הוא איננו מבין לגמרי מה הוא רואה – וזה קורה כאשר לאדם יש כוח של החכמה שאיננו מגיע לבינה. מצד אחר גם יכול להיות משהו שלא רואה כלום, והוא כמו מי שאין לו בכלל את כוח הבינה. הצירוף של החכמה והבינה הוא צירוף מורכב מאוד, מפני שיש בו גם פעילות הדדית בין זה שרואה וזה שמבין, והם קשורים זה בזה. אלו הם אם כן הנתיבים שמוליכים מהחכמה אל הבינה.

ואז, כאשר החכמה והבינה מתייחדות זו עם זו, נמשך מהם מוחין חדשים לזעיר ונוקבא, שהם בחינת המידות חסד וגבורה וכן הלאה, היינו הטעם וההשכלה למידות על פי ההשגה באור אין סוף כו'. מה זה 'מוחין חדשים'? מוחין חדשים זה כאשר

מאור אין סוף שהוא למעלה מעלה מהחכמה לאין קץ ותכלית, וכמו שנתבאר לעיל ממשל זיו השמש כו'. והיינו דווקא על ידי מסירות נפש, שהוא גם כן למעלה מן השכל, לצאת מגדרי הגוף ולהגביר נפש האלוקית שבו, שציווה הבורא יתברך בכך. וגם היא מצד עצמה שורשה למעלה מן החכמה, כי היא חלק אלוקה ממעל והוא יתברך למעלה מעלה מן החכמה, אלא שיש בה חכמה ומידות, והם רק כלים אליה, כמו שעשר ספירות שלמעלה הן רק כלים, וגופא דמלכא כו'. וכאשר היא מוסרת נפשה ממש שזהו על פי רצונה שלמעלה משכלה, וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל שמחויב למסור נפשו, שלא נתעהו לחשוב שכפרנו

אף על פי

מסקנות; אלא שכשאין אור חדש שמגיע מלמעלה, אז גם האיש החכם הזה לא יכול לעשות דבר, כיוון שכדי שהפעילות שלו תקבל איזושהי משמעות ואופי חדש, כדי שיהיו מוחין חדשים לגמרי הוא צריך שתגיע הארה חדשה ממדרגת אור אין סוף שהוא למעלה מעלה מהחכמה לאין קץ ותכלית אל מדרגת החכמה. וכמו שנתבאר לעיל ממשל זיו השמש כו', שכאשר זיו השמש מאיר החוצה הוא בעצם רק הארה של המקור הראשון ממנו הוא יצא, ולכן כדי שתהיה הארה חדשה השמש היא זו שצריכה לתת הארה חדשה.

אם כן, הכוחות הראשונים של חכמה ובינה הם הספירות שבשכל, וכדי שהשכל יתחדש הוא צריך לקבל הארה מלמעלה מהשכל. השכל עומד בתוך המסגרת שלו ולכן הוא לא יכול להגיע להתחדשות מהותית, וכדי שהוא יגיע להתחדשות כזו הוא צריך לקבל הארה שהיא למעלה ממנו. איך מגיעה הארה כזו? היא יכולה לנבוע מתוך הרצייה האלוקית בעצמה, מעין שאומרים "אור חדש על ציון תאיר". יכול להיות שהאור שנמצא כרגע אצל האדם הוא מוגבל, והאור החדש שיגיע יהיה עליון מאוד כך שלא יהיו לו מילים

היא זו שמשיגה דברים מסוימים, היא זו שרואה מה קורה. אגב, לכן ישנו הביטוי 'עיני העדה' שמוסב על החכמים, שהרי הם בעצם ממלאים את הפונקציה של העיניים: הם אלו שקולטים את הדברים. אלא שכדי שתהיה הארה חדשה צריך שיבוא אור חדש, שיהיה דבר חדש לראות. לכן, אם העין מקובעת כל הזמן על אותה נקודה ואין בנקודה הזו שום התחדשות, אז העין גם לא יכולה לשדר לחלק המתאים שום דבר חדש. כשם שהעין צריכה הארה חדשה, כך אור החכמה זקוק להארה חדשה. ההארה הזו צריכה לבוא מלמעלה מן החכמה, ועל ידי זה שהחכמה קולטת אותה היא יוצרת הוויה חדשה בין החכמה והבינה.

מצד מסוים יוצא שהחכמה היא סוג של חיישן, כמו אותו אדם שעמד בבית המקדש והיה צריך לצפות ולהגיד שהשמש זורחת. זאת אומרת שראשית יש משהו שמספר משהו, ולאחריו יש מישהו שמעבד את זה ומסיק מסקנות. יכול להיות שהאיש שעומד על הגג לא מבין הרבה – הוא רק צריך לראות את הזריחה ולצעוק 'ברקאי', ואילו האיש שלמטה הוא חכם יותר ומעבד את המידע ומסיק

גם הם למעלה מעלה מן החכמה. אלא שיש בה, בנפש, חכמה למשל ומידות, כלומר תכונות, רגשות ואמוציות כגון אהבה, שנאה וכן הלאה. ואלא שהם רק כלים אליה, כמו שעשר ספירות שלמעלה הן רק כלים, וגופא דמלכא כו'. אם כן, החכמה הבינה והדעת, החסד הגבורה והתפארת וכן שאר המידות של הנפש הן לא הנפש בעצמה, הן לא חלקים של הנפש, אלא הן האופנים שבהם הנפש מתגלה בתוך המציאות. מבחינה זו המידות הן כלי ההתבטאות של הנפש: הנפש מבטאת את עצמה בחכמה, הנפש מבטאת את עצמה באהבה, ביראה וכן הלאה – אבל זו לא הנפש בעצמה. זה בערך כמו שיום אחד אני אלבש בגד כחול ויום אחד בגד לבן – זה לא שנוצר 'אני' חדש או שה-'אני' הזה מזדהה עם אחד הצבעים, אלא הוא בסך הכל מופיע ומתגלה בצורה מסוימת. באותו אופן, כשמישהו לובש מדים או פושט מדים הוא לא משנה את מהותו, אלא הוא מעניק גילוי אחר של אישיותו. במובן הזה המדים הם הכלים של התגלות הנפש, אבל בוודאי שהנפש בעצמה שבתוך האדם לא זהה ולא דומה לכלים שבהם היא באה לידי ביטוי, אלא הם רק האופנים שבהם היא מבטאת את עצמה.

וכאשר הנפש היא מוסרת נפשה ממש, שזהו על פי רצונה שלמעלה משכלה. כשהנפש מוסרת את עצמה היא עושה את זה על פי הרצון שנמצא מעבר לנקודת השכל שלה. וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל בספר המצוות שמחויב למסור נפשו, שלא נתעהו לחשוב שכפרנו אף על פי

לתאר אותו; אבל הוא עדיין יהיה אור חדש. אופן אחר שבו יוצרים אור חדש הוא שאנחנו יוצרים מציאות כזו שמכוחה הקב"ה רוצה לתת הארה חדשה. מצד מסוים זו גאולה קטנה או סוג של בריאת עולם קטנה, מפני שעד עכשיו העולם הלך לפי קו מסוים ואילו עכשיו נוצרה מהות או הוויה חדשה שלא הייתה קיימת עד כה.

והיינו דווקא על ידי מסירות נפש, מדוע? שהוא גם כן למעלה מן השכל. מתי אפשר לגלות את האור שלמעלה מן השכל? כאשר האדם עושה מעשה שהוא בעצמו למעלה מן השכל, והמעשה שהוא במהות למעלה מהשכל הוא מסירות הנפש. לצאת מגדרי הגוף ולהגביר נפש האלוקית שבו, שציווה הבורא יתברך בכך. כשהאדם מוסר את נפשו הוא עושה דבר שהוא מעבר לכוח ההשגה של נפשו. מסירות נפש היא קפיצה של הנפש אל מה שהוא מעבר להשגה שלה, שהרי כפי שכבר אמרתי לפני כן ראשית ההשגה של הנפש מתחיל בנקודת ה-'אני', ומכיוון שכאשר יש מסירות נפש יש יציאה אל מעבר לתחום ה-'אני', הרי שמסירות נפש היא דבר שהוא למעלה מהשכל, למעלה מעצמה.

וגם הנפש בעצמה היא מצד עצמה שורשה למעלה מן החכמה, כי הנשמה היא חלק אלוהי ממעל, והוא יתברך למעלה מעלה מן החכמה. הנשמה האלוקית היא חלק אלוהי ממעל, במובן זה שכשם שאי אפשר להגדיר את הקב"ה ושלכל הגדרה שלו אין משמעות לגביו, כך גם הנשמה האלוקית היא מעבר לכל ההגדרות, וכך

שליבותנו מאמינים כו', הנה בזה מעורר גם כן למעלה גילוי אור אין סוף שלמעלה מעלה מהחכמה דאצילות להיות מאיר בחכמה. ואז מריבוי ההארה ההיא יומשך אחר כך מהחכמה להבינה בהשגה, ומשם להיות מאיר בחכמה בינה דעת דזעיר ונוקבא, ומהם לכל העולמות. ובפרט לנפשו הפרטית. נמצא שמצוות קידוש השם גורם התגלות אור אין סוף ברוך הוא הסובב כל עלמין למטה מטה. וזהו "ונקדשתי בתוך בני ישראל", פירוש: שאור אין סוף שהוא קדוש ומובדל יהיה בהתגלות על ידי זה בתוך בני ישראל ממש. ולכן מצווה זו גדולה מכל הרמ"ח מצוות עשה, שמי שיעבוד כל ימיו בתורה ומצוות לא יגיע למי שהיה כל ימיו בעל עבירות אלא שאחר כך עשה תשובה שלמה ומסר נפשו על קידוש השם. וכעניין רבי אלעזר בן דורדיא, שיצתה נשמתו בבכייה,

משתק את מכשיר הניווט האוטומטי והוא מעביר את השליטה לידי. מצד מסוים, זהו המובן שבו הנשמה פועלת בתוך המציאות: על פי רוב הנשמה איננה פועלת כשלעצמה בטוהרתה בתוך המציאות, מפני שכוחות הנפש מארגנים את המציאות של החיים שלנו בשכל, בתבונה, באהבה, בשנאה וכן הלאה – וזה מהלך החיים הרגיל שלנו. אלא שכאשר מגיעה איזושהי שעה שבה הנפש פתאום מזדעזעת, כאשר מגיעים לאיזושהי נקודת הכרעה, אז כל המבנים התיאורטיים והטכניים שהאדם למד עליהם ובנה אותם בחייו כבר נעשים לא רלוונטיים, משום שכעת הנפש בעצמה מופיעה בתוכו, והיא כביכול זו שמקבלת עכשיו את השליטה. כך קורה שהאדם פועל בצורה שאיננה שייכת להתנהגות או לרציונל או לדרך החיים שלו.

יש לא מעט סיפורים על אנשים שמסרו את נפשם על קידוש השם, אבל במשך כל ימי חייהם הם חיו באופן מושחת והולל, ולא היה להם שום קשר עם הקב"ה ותורתו. ובכל זאת, ברגע שהיה מעין רגע

שליבותנו מאמינים כו'. כאשר מכריחים מישהו לכפור, הוא יכול להגיד 'אני לא מקבל את זה, אני לא יכול לכפור', וזו מסירות נפש: למרות שכל העניין איננו שייך ואיננו נוגע אליו, ולמרות שאין לכך שום הצדקה מצד ההווה הפנימית שלו – הוא עושה את זה למרות זאת. מדוע? הנה בזה מעורר גם כן למעלה גילוי אור אין סוף שלמעלה מעלה מהחכמה דאצילות להיות מאיר בחכמה. כשם שבמסירות נפש האדם עובר את גבולות ה-'אני' שלו ואת גבולות החכמה שלו והוא מאיר בתוך עצמו את מהות הנשמה בעצמה, כך הוא זוכה גם לגילוי גבוה ועליון.

בכמה מקומות מדובר על השאלה מה קורה לאדם בנקודת מסירות הנפש? רק לשם דוגמה, בדרך כלל המטוסים טסים על ידי ניווט אוטומטי, והטייס בעצם לא עושה שום דבר: יש מכשיר אוטומטי שמנווט את המטוס ועושה את כל החישובים, והטייס רק יושב לו שם במקומו. לשם מה הטייס בכל זאת יושב שם? הוא יושב שם לצורך שעת חירום, מכיוון שכשמגיעה שעת חירום הטייס

אדם מוסר את נפשו הוא בעצם נעשה המכשיר שיצר אור חדש בתוך המציאות, והאור הזה מאיר בכל המציאות של העולם, ובפרט בתוך נפשו הפרטית של זה שיצר את ההארה. נמצא שמצוות קידוש השם גורם התגלות אור אין סוף ברוך הוא הסובב כל עלמין למטה מטה.

וזהו "ונקדשתי בתוך בני ישראל", שזה לכאורה פרדוקס. פירוש: שאור אין סוף שהוא קדוש ומובדל, יהיה בהתגלות על ידי זה בתוך בני ישראל ממש. "נקדשתי" מורה לכאורה על הנבדל והפרוש, וכך גם מבינים את הציווי "והתקדשתם והייתם קדושים" (ויקרא יא, מד), ולכן הביטוי "ונקדשתי בתוך בני ישראל" הוא תמוה: כיצד הדבר המובדל יהיה בתוך בני ישראל? אלא שמכיוון שההארה הזו מאירה בתוך המציאות כולה, היא מאירה גם בתוך המציאות של בני ישראל.

גדולתה של מצוות קידוש השם

ולכן מצווה זו של מסירות נפש היא גדולה מכל הרמ"ח מצוות עשה, עד שמי שיעבוד כל ימיו בתורה ומצוות ויהיה אדם הגון וצדיק, הוא לא יגיע למי שהיה כל ימיו למשל בעל עבירות אלא שאחר כך עשה תשובה שלמה ומסר נפשו על קידוש השם. כלומר מי שעשה תשובה שבה הייתה מסירות נפש של קידוש השם, מגיע ברגע הזה למעלה שהאחר שכל ימיו חי בהגינות ושמר בהקפדה על תורה ומצוות לא מגיע אליה.

וכעניין רבי אלעזר בן דורדיא, שיצתה נשמתו בבכייה (עבודה זרה יז, א). שם מסופר על אחד בשם רבי אלעזר בן

של הכרעה – שהוא כבר לא רגע קטן של השאלה כמה כסף מרוויחים או איזו אישה נושאים – אלו זו החלטה שהוא מרגיש שהיא נוגעת לעצם הקיום של הנשמה, אז הנשמה מסלקת את כל מה שהיה לפני כן, והיא זו שפועלת. זאת אומרת שלמרות שלאותו אחד היו חיים מסוג מסוים, ולמרות שהוא הגדיר את עצמו כרציונלי ובצורה כזו וכזו – הרי שבאותו הרגע כל הדברים הללו זזים הצידה, והנפש בעצמה פועלת בתוך המציאות שלו.

בכל אופן, הנקודה כאן היא שכשם שזה קורה למטה כך זה גם קורה למעלה: בדרך כלל הקב"ה מנהל ומנווט את העולם שלו לפי מערך מסוים של חוקים, אלא שברגע מסוים, בנקודה מסוימת – כאשר אדם מוסר את נפשו – אז גם הקב"ה מתערב ומאיר אור חדש בתוך המציאות. ובלשונו של הצמח צדק, שעל ידי מעשה מסירות הנפש של האדם הוא מעורר גילוי אור אין סוף שלמעלה מעלה מהחכמה דאצילות. ואז מריבוי ההארה ההיא יומשך אחר כך מהחכמה להבינה בהשגה. את האור החדש שמאיר לחכמה, החכמה מעבירה לבינה, והבינה משיגה מציאות חדשה ומשהו חדש נוצר, ומשם להיות מאיר בחכמה בינה דעת דזעיר ונוקבא, ומהם לכל העולמות.

ומעיר הצמח צדק בדרך אגב: ובפרט לנפשו הפרטית. כל מסירות נפש יוצרת כביכול 'נובה': יש איזשהו כוכב אחד קטן שהולך כדרכו במשך כך וכך שנים, והוא לא עושה שום דבר מיוחד, ופתאום הוא מתפוצץ והאור שלו גדל פי אלף והוא משבש את כל עולם. במובן הזה, כאשר

וכן עשרה הרוגי מלוכה שאין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן. לפי שכל הרמ"ח מצוות עשה הם המשכות וגילוי אור אין סוף בכלים מכלים בחכמה בינה דעת ומידות, שהם הנקראים איברים דמלכא שממשיכים בהם גילוי אור אין סוף, אבל זו המצווה הנפלאה היא העלייה והתכללות בעצמות אור אין סוף כמו שהוא למעלה מהתלבשות בכלים.

יוצר עולם חדש ומציאות חדשה, ובמובן הזה יש בעצם עולם חדש שרבי אלעזר בן דורדיא ברא אותו. אני רק רוצה להדגיש, לא מדובר כאן על תשובה כזו שבה הוא האריך את השרוולים שלו, אלא הוא עשה תשובה כזו שיצאה נשמתו, כלומר זוהי תשובה במסירות נפש של ממש. וכן באופן אחר עשרה הרוגי מלוכה וכלל הרוגי מלוכה, שאין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן (פסחים נא), אפילו צדיקים גמורים. מדוע? מפני שעל ידי מסירות נפשם בפועל הם נמצאים מעבר לכל העולמות.

לפי שכל הרמ"ח מצוות עשה הם המשכות וגילוי אור אין סוף בכלים מכלים שונים, בחכמה בינה דעת ומידות, שהם הנקראים איברים דמלכא, שממשיכים בהם גילוי אור אין סוף. זה שמקיים את המצווה מבטא את המלכות ואת ההוויה האלוקית בעולם, הוא כביכול בונה מקום למלך בתוך העולם הזה. אבל זו המצווה הנפלאה היא העלייה והתכללות בעצמות אור אין סוף כמו שהוא למעלה מהתלבשות בכלים. במצווה הזו יש הארה שמגיעה מלמעלה ממה שיש בכלים, למעלה ממה שנמצא בצורות המתגלות, ושהיא בעצם מתקשרת אל המהות האלוקית שמעבר לה. זאת אומרת שכשם שהאדם פעל ויצא מעבר לגבולות ההוויה שלו, כך הקב"ה פועל ויוצר דברים שהם

דורדיא, וכתוב שלא הייתה עבירה שהוא לא עשה, זאת אומרת הוא היה יהודי מודרני. ומסופר שהוא היה עם איזו אישה לא מהוגנת, ולפתע נכנס בו הרהור שהוא מוכרח לעשות תשובה. ההמשך של הסיפור הוא דרמטי: הוא הולך ורוצה לעשות תשובה והוא מבקש רחמים על נפשו. הוא הולך לבקש רחמים מההרים, מהשמים ועוד, אבל כולם אומרים לו שהם לא יכולים לעזור לו. בעקבות כך הוא יושב ובוכה עד שיוצאת נשמתו בבכייה, ובעקבות כך מסופר שיצאה בת קול ואמרה לו: רבי אלעזר בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא". על כך מסופר שרבי יהודה הנשיא – שהיה איש שכל ימיו היו בקדושה – בכה ואמר: "יש קונה עולמו בכמה שנים ויש קונה עולמו בשעה אחת", והוא הוסיף ואמר: "לא דיין לבעלי תשובה שמקבלין אותן, אלא שקורין אותן רבי".

מה הכוונה בכך שהוא קנה את עולמו בשעה אחת? אותו אחד שמקיים את המצוות בונה מצווה אחרי מצווה, והוא יוצר עולם מובנה של המצוות; הוא בונה בתוכו בתים ובניינים גדולים ומפוארים, ואם הוא אדם גדול וצדיק אז הוא בונה בניינים יותר גדולים ומשוכללים. אבל אדם אחר כמו רבי אלעזר בן דורדיא קנה עולם שלם עם כל מה שיש בו ברגע אחד בלבד. מדוע? מפני שזה שמוסר את נפשו

בספר 'מגיד מישרים' זה שהוא התפלל שיזכה למות על המוקד כמו רבי שלמה מולכו. זאת אומרת שזו הייתה התפילה השגורה על פיו, ובכל פעם שהוא התפלל הוא ביקש על העניין הזה. מדוע? מפני שמסירות הנפש בשלמותה הוא מעלה ומדרגה שהיא מעבר לכל מה שאדם יכול לעשות בקיום המצוות או בלימוד התורה, ומהצד הזה זוהי אכן מצווה שנמצאת מעל ומעבר לכל שאר המצוות האחרות.

מעבר לתחום החוקיות של העולמות העליונים, ועל ידי זה נוצרת הארה חדשה ומציאות חדשה בתוך העולם. רק לסיום, הזכרתי כבר כמה פעמים שיש יומן אישי של רבי יוסף קארו, ה-'בית יוסף', שבמידה מסוימת הוא אפילו יומן אינטימי. בתוך היומן הזה חוזר כמה פעמים מה החלום שהוא רוצה להיות – וכאן צריך לזכור שבערך מאמצע חייו רבי יוסף קארו היה כנראה נחשב בתור רבם של כל ישראל בכל העולם היהודי, ולא לחינם הספרים שלו קיבלו את המעמד הזה. בכל אופן, החלום שחוזר על עצמו

גיליון שבועי עם ביאורי חסידות של הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל

הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל, שנודע במהלך השנים בשל פירושו לתלמוד, היה גם מורה לחסידות. סגנונו הקולח, ישיר והפשוט, מבקש לבאר את תורת החסידות העמוקה באופן נהיר ורלוונטי מתמיד. במשך כשישים שנה מסר הרב שיעור שבועי בחסידות, "חוגי חן למשנת חב"ד", אשר עסק בספרי היסוד של תורת חב"ד.

בגיליונות השבועיים מובאים ביאורים על ספרי 'תורה אור' ו-'ליקוטי תורה', שהם קבצי מאמרי חסידות מעמיקים מאת ר' שניאור זלמן מליאדי - בעל התניא ומייסד חסידות חב"ד - על פי סדר פרשות השבוע. בשיחה חיה ובחן, מבאר הרב את מושגי היסוד והשקפתה של החסידות, ומכניס את פנימיותם של המאמרים אל תוך עולמם ונפשם של הלומדים. השיעורים והגיליונות מכוונים להאיר ולעורר את השומעים לחיות, התלהבות וכנות בעבודת ה'; לתפילה, התמסרות ודבקות בקב"ה.

נשמח לתרומה עבור
המשך הפצת הגיליונות!
תרומה מומלצת: 2 ₪

לקבלת גיליון
שבועי דיגיטלי

המעוניין לקבל את הגיליון בכל שבוע, מודפס או דיגיטלי, מוזמן ליצור קשר:

TalmideiHarav@gmail.com | 055-663-1275

מרכז שטיינזלץ
למד את עמי

